

## DARAI PÉTER

### Kapj el, ha tudsz!

Mindennapi eset: végrehajtók jelennek meg egy gazdasági társaság székhelyén, amely egy üres, beépítetlen telken található. A vállalkozást cégtábla vagy kiírás nem jelöli, a helyszínen gazdasági tevékenységre utaló nyomokat nem lehet felfedezni. A szomszédok a helyszínen előadják, hogy soha nem hallottak a cégről, a képviselőjét nem ismerik, az adott címen semmilyen üzleti tevékenységet nem folytatnak, vagyis valószínűsíthető, hogy a cégbejegyzéskor székhelyként nem valós címet jelentettek be a cégbírósághoz. A cégnyilvántartásba így valótlan adat került, ezáltal sérül a nyilvántartások közhitelességéhez fűződő jogi érdek: fennáll annak a gyanúja, hogy bűncselekmény történt.

Fantomcég, fiktív cég, cégtemető. A fogalmak közötti összekötő kapocs, hogy a szóban forgó vállalkozások jelentős összegű tartozást halmoztak fel és a tulajdonosi viszonyok, illetve a képviselőt ellátása konkrét, név szerint is ismert személyekhez (személycsoportokhoz) köthető.

Egy definíció szerint a fantomcég „...egy formailag önálló jogalanyiságú szervezet, amely a gazdasági életben saját nevén vesz részt. Jogokat szerezhet, kötelezettségeket vállalhat, tartozásaiért a saját vagyonával felel, illetve felelne, de nem tud, mivel az nincs. Bejegyzett képviselőjét felkutatni nem lehetséges, mivel nem létező vagy ismeretlen helyen tartózkodó személy, ha valós és felkutatható, akkor nincs tudomása a társaság tevékenységéről, vagyonáról, ha egyáltalán tud arról, hogy a társaság vezető tisztségviselője.”<sup>1</sup>

A fantomcégek főbb típusai:

1. Azok a társaságok, amelyeket még évekkel korábban alapítottak, ma már azonban tényleges tevékenységet nem végeznek, de még nem szüntették meg őket.
2. A jogellenes tevékenység folytatását leplező vállalkozások.
3. Azok a cégek, amelyek hamis számlákkal üzletelnek, céges bélyegzőjük is van, a cégnyilvántartásban azonban nem szerepelnek; vagy szerepelnek ugyan, de bejegyzett tevékenységüket nem gyakorolják; az úgynevezett „számlagyárak”.

<sup>1</sup> Bebes Zoltán: Fantomcég mint az adócsalás eszköze. Rendészeti Szemle, 2009/11., 62. o.

A társaságok a fennálló tartozásukat nem rendezik, vagyonuk egyáltalán nincs vagy csak minimális. A vállalkozások nagy része adószám-felfüggesztés (adószám-törlesztés) hatálya alatt áll, illetve már megindították ellenük a felszámolási eljárást. A cégek a bejelentett székhelyükön nem találhatóak, a képviselők holléte ismeretlen. Utóbbihoz sajnos hozzájárul, hogy reneszánszázt éli a kilencvenes évek elején a fantomcégek alapítása körében közkedvelt „toborozzunk kocsmában ügyvezetőt” típusú eljárás. Ma is sokszor előfordul, hogy a tulajdonosok egzisztenciálisan lecsúszott személyeknek vagy külföldi (legtöbb esetben ukrán, szlovák vagy román) állampolgároknak adják át a céget és annak vezetését, az illető pedig az azonnali jövedelemszerzés lehetőségét látja az ügyletben, és keveset törődik az adásvétel jogi vonatkozásaival.

Az ügylet során a szerződéselő felek a cég iratanyagának (könyvelés, társasági szerződés, bizonylatok stb.) átadására konkrét határidőt állapítanak meg, ez általában 15-30 nap; a dokumentációkat azonban nem adják át az új képviselő részére, akinek – ha az adóhatóság elé való idézése eredményes volt – tanúvallomása szerint a szerződés megkötése után a másik felet sem postai úton, sem telefonon nem tudja elérni. Az adásvételi szerződésben foglaltak szerint a vevők a szerződések megkötése előtt tájékozódtak a társaság tevékenységéről, anyagi helyzetéről, terveiről; kijelentik, hogy a társasági szerződést magukra nézve kötelezőnek ismerik el. A vevők a cég tartozásainak (néhány esetben több tízmillió forint) ismeretében is nyilatkoznak a vételi szándékukról. A tranzakció az esetek többségében jól dokumentált, az új tulajdonosok mint afféle válságmenedzserek vállalják a cég reorganizációját (ami természetesen nem következik be, hiszen az átruházás valódi célja nem is ez), a korábbi tagok utóbb pedig jóhiszeműségükre hivatkoznak, mint akik minden lehetségest megtettek a fizetőképesség helyreállítása érdekében. A probléma az – és ezt nagyon nehéz, gyakran nem is lehet bizonyítani –, hogy a pénz mozgása fordított; vagyis tulajdonképpen a szerződés szerinti eladó fizet azért, hogy megszabaduljon a cégtől és a tetemes adósságtól. Ez a gyakorlat szerint általában konkrét összegben, ritkábban a tartozás meghatározott százalékában van meghatározva.

Előfordulhat olyan eset is, hogy nem az üzletész adásvétele valótlan, hanem a társasági szerződés módosító okiratába, illetve az egységes szerkezetbe foglalt társasági szerződésbe kerülnek hamis adatok az ügyvezető, illetve a képviselőre jogosult személyére vonatkozóan. Ilyenkor az üzletész megvásárlói ténylegesen nem is akarnak a társaság ügyvezetőjévé (tagjaivá) válni. A bírói gyakorlat abban egységes, hogy az üzletész átruházásának meg-

történtét a cégbíróság előtt igazolni kell. Ha az átruházás módosító szerződéssel történt, akkor ezt az okiratot kell benyújtani, és ennek kell tartalmaznia az üzletrész átruházásához szükséges nyilatkozatokat. Ezeket az okiratokat azonban nem az üzletrész átruházójának, hanem a vevőnek kell benyújtania. Az üzletrész eladása után a volt tagot (képviselőt) sem a társasággal, sem a cégbírósággal szemben semmilyen kötelezettség nem terheli<sup>2</sup>; az eladó így alappal hivatkozhat a jóhiszeműségére és arra, hogy neki már nem volt tennivalója a változás bejegyzésével kapcsolatban.

A cég életében bekövetkezett, struktúrát érintő változásokat (tulajdonosváltás, székhely megváltoztatása, telephely vagy fióktelep létesítése stb.) a társaság köteles bejelenteni a cégbíróságnak; ellenkező esetben e tekintetben felmerülhet bűncselekmény elkövetésének a gyanúja is. A gazdaságiadat-szolgáltatási kötelezettség elmulasztásának a vétsége akkor állapítható meg, ha az ügyvezető a székhely megváltozását a létesítő okirat módosításától, hitelesítésétől számított 30 napon belül nem jelenti be a cégbíróságnál. Székhelyváltozás esetén a társasági szerződés módosítása taggyűlési hatáskör: ebből következően bejelentési kötelezettség akkor keletkezik, ha a társasági taggyűlés a határozatával a létesítő okiratot módosítja és a módosítást a jogi képviselő (közjegyző) ellenjegyzi. Ha ugyanis a gazdálkodó szervezet a fel-lehetetlensége érdekében változtatja meg a székhelyét, akkor annak változását értelemszerűen nem jelenti be a cégbíróságnak. Fontos megjegyezni azonban, hogy a valóságnak megfelelő adatok, jogok, tények bejelentésére vonatkozó kötelezettség tényleges teljesítése esetén a bűncselekmény megállapítására akkor sincs lehetőség, ha alakszerűségi, formai hibák miatt azok nyilvántartásba történő bejegyzésére nem került sor. Ilyenkor ugyanis a bejelentett adat, jog vagy tény megjelenik a hivatalos iratokban, és hozzáférhető mindazok számára, akik a közhitelű nyilvántartás adatait igénylik. Megjegyzendő az is, hogy a cégnyilvántartásban utalni kell a változás-bejegyzési eljárás folyamatban létére. Az ilyen beadvány tartalma hozzáférhető mindazok számára, akik a cégnyilvántartás adatait igénylik. A cégnyilvántartás ugyanis nem csupán a már jogerősen bevezetett adatokkal azonosítható.

Ha az elkövető közreműködik abban, hogy a közhiteles nyilvántartásba valamely jog (kötelezettség) létezésére, megváltozására vagy megszűnésére vonatkozóan kerüljön be valótlan adat, akkor nem gazdaságiadat-szolgáltatási kötelezettség elmulasztása, hanem intellektuális közokirat-hamisítás valósul meg.<sup>3</sup>

---

<sup>2</sup> LB Bfv. II. 1076/2006.

<sup>3</sup> LB Bfv. III. 846/2006.

A gyakorlat két kategóriára bontja a közokiratokat: az úgynevezett bizonyító és az úgynevezett rendelkező közokiratokra. A bizonyító közokirat lényege, hogy a bizonyító erő kiterjed a bennük foglalt tények, adatok, nyilatkozatok megtörténte és azok tartalmi valóságának az igazolására is (anyagi bizonyító erő). A rendelkező közokirat ellenben csupán azt igazolja, hogy a kiállítójuk meghatározott helyen és időben a bennük foglalt adatokat közokiratba foglalta (alaki bizonyító erő). Az előbbiekből következik, hogy a cégnyilvántartás is közokirat, közhitelességgel bír, hiszen hitelesen tanúsítja a benne rögzített adatok, továbbá jogok és jogilag jelentős tények fennállását, azok változásait. Természetesen a közhiteles adatbázisból hiteles másolat kérhető, ez utóbbi pedig, az említettek miatt, szintén közhitelességgel bír<sup>4</sup>.

A gazdaságiadat-szolgáltatási kötelezettség elmulasztása és a közokirat-hamisítás elkövetési magatartása sok esetben megegyezik. Közokirat-hamisítás akkor valósul meg, ha a bejegyzett székhely egyáltalán nem szolgáltat tevékenység végzésének helyszínéül, sőt az ügyvezetésnek (illetve a tulajdonosoknak) nem is állt szándékában a cég bejegyzett székhelyen való működtetése. A gazdaságiadat-szolgáltatási kötelezettség elmulasztása ellenben akkor valósul meg, ha a társaság a korábbi székhelyén elérhető volt, viszont az új székhellyel kapcsolatos adatokat nem jelentették be, így a székhelyváltozás célja kizárólag a társaság hatósági kontroll alól való elvonása. A legfontosabb elhatárolási szempont tehát az, hogy az adós cég működött-e egyáltalán a székhelyként bejegyzett címen, vagy sem. A közokirat-hamisítás ezen felül mindig aktív magatartást feltételez, míg a gazdaságiadat-szolgáltatási kötelezettség elmulasztása – mint a neve is mutatja – mulasztással valósulhat meg.

Adójogi vonatkozás, hogy – bár alaphelyzetben nem jogellenes – a cég működésének felfüggesztése, esetleg végleges megszüntetése sérti a számviteli alapelvek között megtalálható vállalkozás folytatásának (folytonosságának) elvét is. Ennek lényege, hogy a gazdálkodó a jövőben továbbra is fenntartja (pontosabban fenn tudja tartani) a működését, és nem várható a tevékenység beszüntetése, vagy annak bármilyen okból történő számottevő csökkentése. Ez az alapelv adóhatósági szempontból kiemelt jelentőségű: egyebek között ez jelzi, hogy egy társaság adózási szempontból kockázatot rejt magában. Ha a vállalkozás eredményesen működik, akkor gyakorlatilag észrevétlen, nem feltűnő, azaz „eltűnik” a többi adózó között; ha azonban a cég huzamosabb időn keresztül veszteséges, ez akár döntő körülmény is lehet az ellenőrzésekre történő kiválasztásnál, és a társaság könnyen magá-

---

<sup>4</sup> LB Bfv. I. 415/2010.

ra vonhatja az adóhatóság figyelmét. Adójogi szempontból az építőipari, őrző-védő-biztonsági, ügynöki, marketing-reklám-piacutatási, pénzügyi-üzleti tanácsadási tevékenység bizonyul kiemelt kockázatúnak, hiszen sokszor fordul elő közöttük fiktív számlázás, be nem jelentett alkalmazottak foglalkoztatása stb. E tevékenységi körökben az egyes gazdasági események megtörténtének a bizonyítása meglehetősen nehézkes, a számlákon feltüntetett szolgáltatás sokszor „megfoghatatlan”.

Gondot okoz a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet vezető tisztviselőjének kötelezettsége, amelyet az esetek nagy részében nem teljesítenek. A felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet vezetője ugyanis köteles egyebek között

- a felszámolás kezdő időpontja előtti nappal záróleltárt, valamint éves beszámolót (egyszerűsített éves beszámolót), zárómérleget és adóbevallást készíteni;
- a nem selejtezhető iratokról iratjegyzéket készíteni, és az irattári anyaggal, valamint a vagyonnal együtt leltár szerint átadni a felszámolónak;
- a folyamatban lévő ügyekről, eljárásokról tájékoztatást adni, továbbá nyilatkozni arról, hogy valamennyi vagyontárgyra, iratra vonatkozóan teljesítette az átadási kötelezettségét.<sup>5</sup>

Ha a volt képviselő teljesíti a mérlegkészítési kötelezettségét, iratokat azonban nem ad át a felszámolónak, akkor az esetek nagy részében a felszámoló mellőzi a feljelentés megtételét. Ennek valószínűleg az a momentum az oka, hogy a büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (Btk.) 289. § (3) bekezdésében szabályozott adminisztratív csődbűncselekmény nem tartalmaz utalást az iratátadási és iratmegőrzési kötelezettségekre (csupán a számviteli feladatokkal összefüggő kötelezettségekre), ezért azt legfeljebb az adóhatósági eljárás keretében, mulasztási bírság kiszabásával lehet szankcionálni.<sup>6</sup> Természetesen a vagyonátadás elmaradása esetén a felszámoló kötelessége intézkedni a büntetőjogi felelősség érvényesítése iránt.

<sup>5</sup> A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 31. § (1) bek. a)–b) pontja.

<sup>6</sup> Az egyes büntető vonatkozású törvények módosításáról szóló 2011. évi CL. törvény 17. §-a a számvitel rendjének megsértése tényállásból kivieszi a felszámolás alatt elkövethető adminisztratív csődbűncselekményét és 2012. január 1. napjától a tényállás alapesetének keretein belül rendeli értékelni.

## A vezető tisztségviselők személyét érintő problémakör

A vállalkozás szabadságát garantáló alkotmányos jog értelmében az állam nem akadályozhatja meg a vállalkozóvá válást. Ezt a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (Gt.) is deklarálja, amikor kimondja, hogy gazdasági társaságot üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására külföldi és belföldi természetes és jogi személyek, valamint jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok alapíthatnak, működő társaságba tagként beléphetnek, társasági részesedést (részvényt) szerezhetnek. Elvileg tehát bárkinek megvan a lehetősége arra, hogy gazdasági társaságot alapítson, illetve abban bármilyen mértékű részesedést szerezzen.

Ennek ellenére mégis szükséges összeférhetetlenségi szabályok alkalmazása a vezető tisztségviselőkkel szemben<sup>7</sup>. Nem lehet vezető tisztségviselő az, akit bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen szabadságvesztésre ítélték. Ha a korábban már megválasztott és a cégjegyzékben szereplő vezető tisztségviselővel szemben utóbb merül fel ez a kizáró ok, akkor az illetőt hivatalból törölni kell a cégjegyzékből, és a céget fel kell hívni a törvényes állapot helyreállítására (új vezető tisztségviselő választására)<sup>8</sup>. Nem lehet vezető tisztségviselő a vezetői tisztség gyakorlásától jogerősen eltiltott személy; az sem, aki a törlés előtti naptári évben a törölt cég vezető tisztségviselője volt, a törlés után három évig. Ez utóbbi megszorítás a más társaságoknál betöltött tisztségekre vonatkozik. A 2011. november 12-én benyújtott T/4922. számú törvényjavaslat szerint – amely jelen tanulmány lezárásakor még nincsen zárószavazásra bocsátva – a hároméves tilalmi határidő öt év lenne, és a vezető tisztségviselőkön kívül kiterjedne a gazdasági társaság kizárólagos vagy többségi befolyást lehetővé tevő részesedéssel bíró tagjára is. Természetesen a büntetett előlethez fűződő hátrányos következmények alóli mentesülés esetén az új tisztség betöltésének már nincs akadálya.

Az sem lehet más gazdasági társaság vezető tisztségviselője, akinek felelősségét a felszámolás során ki nem elégített követelésekért a bíróság jogerősen megállapította, és a bírósági határozat szerinti helytállási kötelezettség alapján a fizetési kötelezettségeit nem teljesítette. A tilalom a magánszeméllyel szemben lefolytatott végrehajtási eljárás eredménytelenségétől számított öt évig tart. Hivatkozott törvényjavaslat ezt a megszorítást kiterjesztené az egyszemélyes társaság egyedüli tagjára is. Nem lehetne gazdasági társaság

<sup>7</sup> Gt. 23. § (1)–(4) bek.; Gt. 25. § (1) bek.

<sup>8</sup> Fővárosi Ítélőtábla 14. Cgf. 44. 229/2005/2.

vezető tisztségviselője többek között az sem, akivel szemben a cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárásban pénzbírságot szabott ki, és jogerős bírósági határozat szerinti fizetési kötelezettségét nem teljesítette.

A hatályos szabályok szerint a vezető tisztségviselő nem szerezhethet részesedést a gazdasági társaságával azonos tevékenységet főtevékenységként megjelölő más gazdálkodó szervezetben, továbbá nem lehet vezető tisztségviselő a társaságával azonos főtevékenységet végző más gazdasági társaságban, illetve szövetkezetben, kivéve, ha ezt az érintett gazdasági társaság társasági szerződése lehetővé teszi, vagy a gazdasági társaság legfőbb szerve ehhez hozzájárul. Véleményem szerint ez csak elméleti kategória a fantomcégek vonatkozásában, hiszen sok cégnek van egy vagy két tagja – ez esetben általában a tulajdonos és a képviselő személye is egybeesik –, így a hozzájárulás formaságnak tekinthető. Ugyanígy gondot okozhat, hogy ezt a kizárást a jogszabály csak a főtevékenységhez köti: a kizárási ok máris kiesik, ha a másik társaság a konkrét tevékenységet nem főtevékenységként folytatja. Az azonos tevékenység folytatásánál a bírói gyakorlat értelmében a cégjegyzékben rögzített adatok az irányadók.<sup>9</sup>

A korábbi Gt. szabályozása az egy személy által viselhető vezetői tisztségek számát háromban maximálta, a hatályos törvény ezt a megkötést már nem tartalmazza. A hatályos Gt.-ben az a régi korlát sem szerepel, amely szerint egyszemélyes gazdasági társaság – ha törvény ettől eltérően nem rendelkezik – nem lehet gazdasági társaság egyedüli tagja, illetve részvényese. Ennek a fordított szabálya él: egyszemélyes gazdasági társaság – ha törvény eltérően nem rendelkezik – újabb egyszemélyes társaságot alapíthat, gazdasági társaság egyedüli tagja (részvényese) lehet.

A vezető tisztségviselőkre vonatkozó összeférhetlenségi korlátot a cégnyilvántartás sokszor még nem is tartalmazza, ez szintén a visszaélések melegágya. Példának okáért a magánszemélyt a Btk. 56. §-a alapján eltiltották a foglalkozásától, az ítélet azonban még nem emelkedett jogerőre (a foglalkozástól eltiltás büntetés alkalmazása szempontjából ugyanis foglalkozásnak minősül az is, ha az elkövető a gazdálkodó szervezet általános vezetését ellátó szerv tagja, illetve igazgatója; a szövetkezet igazgatóságának vagy felügyelőbizottságának tagja; a gazdasági társaság vezető tisztségviselője, illetve felügyelőbizottságának tagja vagy egyéni vállalkozó). Probléma az is, hogy az előbbieket szerint egy adócsalásért kiszabott pénzbüntetés sem lehet

---

<sup>9</sup> LB Gf. II. 31. 200/2002.

akadályozza annak, hogy a vezető tisztségviselő újabb társaságban is vezetői pozíciót töltsön be.

A jelenlegi összeférhetetlenségi szabályozás hátrányát abban látom, hogy az egyszerűsített cégeljárás jelentősen megkönnyíti a társaságok alapítását, a cégbírásnak csak nagyon szűk lehetősége van a kontrollra. A visszaélések megelőzését lehetővé tenné az olyan szabályozás, amely a bejegyzés alapján szolgáló okiratok tartalmi vizsgálatát nemcsak az eljáró jogi képviselő, hanem a cégbíráóság feladatává is teszi.

## Száz cég egy székhelyen

A cég székhelye a cég bejegyzett irodája. A bejegyzett iroda a cég levelezési címe, az a hely, ahol az üzleti és hivatalos iratok átvétele, érkeztetése, őrzése, rendelkezésre tartása, valamint ahol a külön jogszabályban meghatározott, a székhellyel összefüggő kötelezettségek teljesítése történik. A cégnek a székhelyét cégtáblával kell megjelölnie. A cég székhelyeként a cégjegyzékbe annak az ügyvédnek (ügyvédi irodának) a székhelye is bejegyezhető, amely a cég megbízásából gondoskodik a cég üzleti és hivatalos iratainak átvételéről, érkeztetéséről, megőrzéséről, rendelkezésre tartásáról, valamint a külön jogszabályban meghatározott, a székhellyel összefüggő kötelezettségek teljesítéséről, így különösen a cég székhelyéhez és a cégiratokhoz kapcsolódó hatósági kényszerintézkedések türéseiről (székhelyszolgáltatás).

Ebben az esetben az ügyvéd (ügyvédi iroda) székhelyét tüntetik fel a cégjegyzékben a cég székhelyeként, a székhely-szolgáltatási tevékenység ellátásáról pedig a megbízott ügyvéd gondoskodik. Igénybevétele mentesíti a társaságot az ingatlan tulajdonának, használati jogának megszerzése alól; garanciát jelent továbbá a vállalkozások elérhetőségének megteremtése szempontjából is, hiszen elviekben a szolgáltatás csökkenti a fantomizálás lehetőségét. A székhelyszolgáltatás részletes szabályait a 49/2007. (XI. 14.) IRM rendelet tartalmazza. A vállalkozás a megbízási szerződésben köteles meghatározni azokat az iratait (iratfajtaikat), amelyeket a székhelyen kíván őrizni, rendelkezésre tartani. Idetartoznak legalább a cég cégiratai, hatósági engedélyei, az adóhatósághoz történő bejelentési kötelezettségével összefüggő iratai, valamint a számviteli törvény szerinti beszámolója (természetesen a felek ettől eltérően más iratokra is kiterjeszthetik a szerződés hatályát). Az ügyvéd köteles tételes és naprakész iratjegyzéket és ingóságokra vonatkozó jegyzéket vezetni a magánál tartott iratokról és ingóságokról. Természetesen



el kell különíteni a cég székhelyén rendelkezésre tartandó iratokat és ingóságokat a céggel (egyéb megbízókkal) kötött más megbízatásaiból származó irataitól, ingóságaitól. Fontos szabály, hogy az esetleges hatósági kényszerintézkedés kizárólag a szerződésben meghatározott iratokra és ingóságokra terjedhet ki. A székhelyet biztosító ügyvéd (ügyvédi iroda) a hatósági eljárást nem akadályozhatja, de annak tényéről jogosult – álláspontom szerint köteles – haladéktalanul értesíteni a céget.

Mivel egy társaság székhelye elviekben egyben a központi ügyintézés helye, és a székhelyet nem saját maga, hanem ügyvéd (ügyvédi iroda) biztosítja, akkor ez utóbbinak kell megfelelnie mindazon gyakorlati feltételeknek, amely a központi ügyintézés helyével szemben is alapkövetelménynek tekinthető (iratmegőrzés szabályai, üzleti tevékenység folytatása, ügyfelek fogadása, hivatalos levelezés intézése stb.).

Megjegyzést érdemel az is, hogy bár a jogszabály csak az ügyvédek (ügyvédi irodák) által folytatható tevékenységként szabályozza a székhelyszolgáltatás jogintézményét, mégis sokszor előfordul, hogy egyes társaságok „kvázi székhelyszolgáltatást” végeznek, és ellátják az ezzel kapcsolatos adminisztratív feladatokat. Kizáró törvényi rendelkezés hiányában sajnos megvan a jogi lehetőség arra, hogy egy konkrét cím több, szélsőséges esetben akár száz vállalkozás bejegyzett székhelye legyen. A cégbíróságnak nem áll módjában a székhely valóságának ellenőrzése. A fantomcégek visszaszorításának egyik lehetséges módja tehát az egy címre való bejelentés lehetőségének radikális korlátozása.

## **Jogász a fantomizálásban**

Napjainkban a jogi képviselők felelőssége a cégalapítás és az üzletrészek átruházása vonatkozásában különösen fontos, ezért van jelentősége a társasági szerződés (alapító okirat) ellenjegyzése kötelezettségének. Az ellenjegyzés garanciális jelentőségű, azért van előírva, hogy fokozza az ügylet jogszerűségét. A gyakorlatban előfordul azonban, hogy a szakma hitelét rontva ügyvédek is részt vesznek a cégek eltüntetésére irányuló cselekményekben.

Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény értelmében az ügyvéd azt bizonyítja az okirat ellenjegyzésével, hogy az megfelel a felek kinyilvánított akaratának és a jogszabályoknak. Az okratszerkesztő ügyvédnek a szerződési akarat kialakításában nincs szerepe, feladata arra korlátozódik, hogy a felek ügyleti akaratának megfelelő, a célzott joghatás kiváltására alkalmas ok-

iratot szerkesszen. Ennek megfelelően a megbízó szerződési akaratát tükröző üzleti feltételek hátrányos következményei nem háríthatók át az okiratot szerkesztő ügyvédre. Az ügyvéd feladata, hogy ügyfelét hozzásegítse jogai érvényesítéséhez és kötelezettségei teljesítéséhez. Az ügyvédi ellenjegyzésből fakadó szabályozásból következően az ügyvédnek ellenőriznie kell, hogy az okiratba foglalni kívánt nyilatkozat valóban a fél által kinyilvánított akarat-e. Fennáll a szerződő fél személyazonosságának ellenőrzésére vonatkozó kötelezettség is; ha a fél nevében és helyette meghatalmazott jár el, akkor a kötelezettség kiterjed a meghatalmazott személyazonosságának ellenőrzésére és a meghatalmazás megfelelőségének vizsgálatára is. Az ügyvéd feladata egyebek között az, hogy megfelelő tájékoztatást adjon a feleknek arról, hogy milyen alakiságok szükségesek az ügyletük létrejöttéhez és érvényességéhez. Egy okirat alaki kellékeinek ellenőrzésére irányuló kötelezettség elmulasztása nem védhető tévedésre vagy eltérő jogértelmezésre hivatkozással. Az ügyvédi ellenjegyzéssel az ügyvéd azt is igazolja, hogy az okiratban foglalt ügylet megfelel a jogszabályoknak.<sup>10</sup> Itt utalnék arra, hogy az ügyvédi és a közjegyzői ellenjegyzés között érezhető a különbség. A közjegyző által történő hitelesítés annak igazolására (bizonyítására) szolgál, hogy a szerződést megkötő fél a közjegyző előtt megjelent és ott nyilatkozatot tett; fő szabályként azonban nem terjed ki a közokiratban foglalt tények valóságának bizonyítására, vagyis azok tartalmának a tanúsítására.

Az ügyvédnek meg kell tagadnia a közreműködést az okirat szerkesztésében egyebek között akkor, ha tudomása szerint az okirat jogszabálysértő célra vagy jogszabály megkerülésére irányul, illetve a fél a személyazonosságának megállapításához nem szolgáltat adatot. Bár ebben a körben nagyon nehéz bizonyítani a jogellenes cselekményeket, a Legfelsőbb Bíróság már eseti döntéssel is szolgált az ügyvéd által elkövetett visszaélések ügyében. Bűnsegédként elkövetett csődbűncselekmény és társtettesként elkövetett közokirat-hamisítás büntetett valósítja meg az ügyvéd, aki az adós vagyonával rendelkezésre jogosult eladók és a céget megvásárolni nem kívánó, általa is tudottan fiktív vevők közötti, a cég vagyonáról nem rendelkező okiratok elkészítésében és a cégjegyzékbe való bejegyzésben közreműködik, aminek következtében a tartozás fedezetéül szolgáló vagyon eltűnik és ezáltal a hitelezők számára hozzáférhetetlenné válik<sup>11</sup>.

---

<sup>10</sup> LB Kfv. IV. 37.126/2006.

<sup>11</sup> LB Bfv. II. 895/2008.

Az előbbiek alapján a cégalapításhoz – és úgyszintén a változásbejegyzéshez – szükséges iratok ellenőrzését a társasági szerződést (alapító okiratot) ellenjegyző ügyvéd végzi el. A cégbírószági vizsgálat köre a jogszabály értelmében szűk, csupán a következőket vizsgálják:

1. A bejegyzést kérő jogi képviselőjének meghatalmazása megfelel-e a jogszabályoknak?
2. A kérelem kitöltése és a jogi képviselő bejegyzési kérelemben foglalt nyilatkozata megfelelő-e?
3. A kérelmező a szükséges okiratokat csatolta-e a kérelméhez?
4. A cég választott neve jogszabályszerű-e?

## **Üzletrész-átruházás**

Problémát jelent, hogy az üzletrészek adásvétele gyakorlatilag hatósági ellenőrzés nélkül zajlik. Ezt próbálja kiküszöbölni a már említett T/4922. számú törvényjavaslat. Az új szabály szerint a korlátozott felelősségű társaság és a részvénytársaság jogutód nélküli megszűnése, valamint az üzletrész (részvény) rosszhiszemű átruházása esetén nem hivatkozhatna korlátozott felelősségre az a tag (részvényes), aki ezzel visszaélt. A korlátozott felelősségű társaság és a részvénytársaság azon tagjai (részvényesei), akik korlátozott felelősségükkel, illetve a társaság elkülönült jogi személyiségével a hitelezők rovására visszaéltak, korlátlanul és egyetemlegesen felelnének a megszűnt társaság ki nem elégített kötelezettségeiért.

A tervezet szerint a jövőben az üzletrész átruházására irányuló szerződés a tag cégjegyzékebe történő bejegyzésével jönne létre.

A javaslat legradikálisabb ötlete azonban az, amely a jövőben az üzletrész-átruházási szerződések érvényességét az állami adóhatóság jóváhagyásához kötné. A társaság tagja a jóváhagyás megszerzése érdekében közvetlenül keresné meg az adóhatóságot. Ha a változás bejegyzésére irányuló eljárásban az adóhatóság hozzájáruló nyilatkozata nincsen az iratok mellé becsatolva, akkor a cégbírószág azt hivatalból szerezné be. Az adóhatóság a következő esetekben tagadná meg a jóváhagyás megadását:

- a cég az adófizetési kötelezettségének határidőben nem tett eleget,
- a céggel szemben végrehajtási eljárás van folyamatban, vagy ellene már felszámolás iránti kérelmet nyújtottak be,
- a cég vagyommérlegében a kötelezettségek összege magasabb, mint a saját tőke kétszáz százaléka,

– a céggel szemben a gazdasági tevékenységével összefüggő peres eljárás van folyamatban.

Az előbbi megoldási javaslat célja a cégfantomizálás kiszűrése, a tervezett korlátozás azonban meglehetősen szigorú és erőszakos beavatkozást jelentene a jogalanyok magánjogi szerződéses kapcsolataiba.

## **Sejteni, tudni, bizonyítani**

Az utóbbi néhány évben megnőtt a jelentősége az ügyvezetői és tulajdonosi felelősség érvényesítésének, amely polgári peres utat nyit a hitelezőnek arra, hogy a felszámolási eljárásban ki nem elégített követelésekért más álljon helyt. A hitelező vagy – az adós nevében – a felszámoló a felszámolási eljárás idején keresettel kérheti a bíróságtól annak megállapítását, hogy azok, akik a gazdálkodó szervezet vezetői voltak, feladataikat nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látták el. Ha többen közösen okoztak kárt, a felelősségük egyetemleges. Mentessül a felelősség alól a vezető, ha bizonyítja, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte után az adott helyzetben megtette az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedést a hitelezői veszteségek elkerülése, csökkentése, továbbá az adós gazdálkodó szervezet legfőbb szerve intézkedéseinek kezdeményezése érdekében. Ha a vezető a felszámolás kezdő időpontja előtt nem tett eleget az adós éves beszámolója külön jogszabályban meghatározott letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének, vagy nem teljesíti beszámoló-készítési, irat- és vagyonátadási, továbbá tájékoztatási kötelezettségét, a törvény szerint vélelmezni kell a hitelezők érdekeinek sérelmét.<sup>12</sup>

Mivel az előbbi felelősség független a büntetőjogi felelősségtől, a polgári peres eljárás és a büntetőeljárás egymástól függetlenül folyhat. A két eljárásban azonban helytel-közzel ugyanazok a bizonyítékok állnak mind a bíróság, mind pedig a nyomozó hatóságok rendelkezésére.<sup>13</sup> Mivel az esetek felgöngyölítését sok esetben előzi meg adóhatósági eljárás, a nyomozati sza-

---

<sup>12</sup> Cstv. 33/A § (1)–(2) bek.

<sup>13</sup> Fontos azonban megjegyezni, hogy a polgári, közigazgatási ügyben eljáró bíróságot a büntetőügyben hozott jogerős ítélet csak annyiban köti, hogy a bűnösség kérdésében attól nem térhet el. A büntetőítéletben megállapított tényálláshoz azonban nincs kötve. Nincs tehát akadálya annak, hogy a bíróság a közigazgatási perben elé tárt valamennyi bizonyíték figyelembevételével a büntetőbíróságától eltérő tényállást állapítson meg. LB Kfv. I. 35.155/2004.

kaszban nagy segítséget jelenthet a Nemzeti Adó- és Vámhivatal által feltárt tényállás és a rendelkezésre álló adójogi bizonyítékok egyaránt; emiatt az alábbiakban rögzített cselekményeket célszerű az adóeljáráson kívül a nyomozati szakban is elvégezni.

Vizsgálni kell, hogy a társaság – ha a felszámolás megindult – eleget tett-e az eljárás előtti három évben a beszámoló letétbe helyezési kötelezettségének; nemleges esetben a hitelezői érdekek sérelmére nézve a törvény vélelmet állít fel. Természetesen vizsgálni lehet a három éven túli mérlegek adatait, továbbá a felszámolási eljárás megindításakor kötelezően elkészítendő tevékenységzáró mérleget is. Különös jelentősége van az egyes beszerzések, értékesítések, beruházások körülményeinek, az eszközök selejtezésének, az eredménykimutatások vizsgálatának. Ha az iratanyag rendelkezésre áll, szükséges az egyes szerződések „felboncolása”: kik kötötték, mikor, milyen körülmények között, a gazdasági esemény a valóságban létrejött-e, a teljesítést igazolták-e, az összhangban áll-e a kibocsátott (befogadott) számlákkal stb. Ez különösen fontos, hiszen egy társaság tulajdonosainak, képviselőinek, alkalmazottainak stb. nyilatkozata nem alkalmas arra, hogy igazolja egy bizonylat hitelességét. A bizonylati elvből és a bizonylati fegyelemből következően a hitelességet csak olyan dokumentumok igazolhatják, amelyek alapot adhatnak egy számviteli bizonylat kiállítására, feldolgozására, kiállításukra a gazdasági eseménnyel egy időben kerül sor, valamint megfelelnek a rájuk vonatkozó formai és tartalmi követelményeknek.

Az adós társaság, illetve a mögöttes felelős tulajdoni viszonyait a nyomozó hatóságok által is elérhető Takamet (ingatlan-nyilvántartás), GIR (gépjármű-nyilvántartás) és IRM (cégnilvántartás) online adatbázisokból lehet tisztázni.

Meg kell keresni a társaság székhelye szerinti települési önkormányzatot, mit tudnak a társaság működéséről: a cég szerepel-e a nyilvántartásukban, nyújtott-e be iparűzésiadó-bevallást, ismerik-e a társaság képviselőit (tulajdonosait) stb.

Figyelni kell a társaság adófolyószámlájának átruházáskori egyenlegét: milyen adónemben állt fenn tartozás, és milyen összegben. Folyamatosan fennálló, nagymértékű adóhátralék és az üzletrész átruházása között ok-okozati kapcsolat állhat fenn. Szintén célszerű a folyószámla későbbi alakulásának figyelemmel kísérése, hátha a társaság a későbbiekben kísérletet tett a hátralékának csökkentésére: teljesített egyösszegű befizetést, fizetési könnyítést kért és a részletfizetést folyamatosan határidőben teljesíti stb. Ez különösen fontos akkor, ha a feljelentés az adó behajtásának késleltetésével (meg-

akadályozásával) elkövetett adócsalás gyanúja miatt történt.<sup>14</sup> A bűncselekmény megvalósulása szempontjából közömbös, hogy az adó fizetésére kötelezett társaságnak van-e vagyona, és a meglévő vagyon behajtása szenved késedelmet, vagy hiúsul meg.<sup>15</sup> A számviteli szabályok szerint a gazdálkodónak akkor is van vagyona, ha a társaság tartozásainak és követeléseinek összege kiegyenlíti egymást, vagy ha esetlegesen a tartozásai meghaladják a követeléseit (egyetlen kivétel a házipénztár készpénzállománya: nulla forint pénztáregyenlegből további kifizetés fizikailag már nem teljesíthető).

Ha elérhető, mindenképpen szükséges a volt képviselők nyilatkoztatása arról, hogy a fizetésektelenség hogyan következett be, illetve milyen lépéseket tettek annak elkerülése érdekében, mi volt az üzletrezt átruházásának indítók, a szerződést milyen körülmények között kötötték stb.

Hogyha felszámolási eljárás elrendelésére került sor, szükséges a felszámoló nyilatkoztatása is, hogy a volt képviselő felvette-e vele a kapcsolatot, az iratokra és a vagyonra vonatkozóan teljesítette-e az átadási kötelezettséget, készített-e tevékenységet lezáró mérleget stb.

## Zárszó

Mint láthattuk, fantomcégek esetében a társaságok tulajdonjogának átruházása és a székhelyek folyamatos áthelyezése mellett a tulajdonosok szándéka legtöbbször a hatóság felügyelete alól való elvonás, így lehetetlenné válik a központi kontroll. A cégek megszüntetésével járó felszámolási eljárás folyamán nem elégíthetők ki a hitelezői igények, ezáltal nemcsak az állami költségvetést, hanem a gazdasági élet más szereplőit is több száz milliárd forint kár éri éves szinten. A gazdasági élet megtisztítása a fantomcégektől korántsem egyszerű folyamat, és időben is meglehetősen lassú. Álláspontom szerint mindenképpen szükséges az adó- és büntetőjogi normák szigorítása annak érdekében, hogy ez a káros magatartás a tisztességes vállalkozások védelmében visszaszoruljon.

<sup>14</sup> Btk. 310. § (5) bekezdése. Ahivatkozott fordulat lényege, hogy az elkövető a már megállapított adó meg nem fizetése céljából téveszti meg a hatóságot. Mulasztással nem követhető el, mindenképpen aktív magatartást feltételez. A tettes valószínűleg olyan adatokat tár a hatóság elé, amelyek halasztást (részletfizetést, az adó megfizetése alóli mentesülést) eredményezhetnek. Itt kell megjegyezni, hogy a 2012. január 1. napjától hatályos 2011. évi LXIII. törvény (a büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és egyes törvények pénzügyi bűncselekményekkel összefüggő módosításáról) megszünteti az adócsalás törvényi tényállását, és új bűncselekményként a költségvetési csalást vezeti be. 15 LB Bfv. II. 527/2008/6.